

ללמוד היסטוריה דרך הפסיכו-היסטוריה

דוגמה: יאסר ערפאת/ המלך הורדוס

הנחיות

קראו את שלושת הקטעים המצורפים: המאפיינים של האסכולה הפסיכו-היסטורית והדוגמאות על אישיותם של המנהיג הפלסטיני יאסר ערפאת ושל המלך הורדוס. ענו על השאלות הבאות:

1. כיצד ניתן להגיע להבחנה פסיכולוגית של הדמות ההיסטורית מן העבר הרחוק?
2. כיצד ניתן להתגבר על היעדר ידע פסיכולוגי בנבכי הנפש של דמויות היסטוריות מן העבר?
3. האם ניתן להבין פועלה של האישיות ההיסטורית דרך הפסיכו-היסטוריה בלבד או שמא יש צורך בחקירה משלימה באמצעות כלים אחרים?

מאפיינים

1. יישומה המפורש של הפסיכולוגיה בהיסטוריה.
2. בחינת המאפיינים הפסיכולוגיים בהתנהגותם של קבוצות ושל בודדים
3. בירור האישיות והמצב הנפשי של הדמות
4. בחינת הקשר בין מבנה האישיות של הדמות לבין הדעות, המחשבות, האמונות ו/או האידיאולוגיה שלה והמעשים שביצעה.

המלך הורדוס

בנוגע להורדוס יש יסוד סביר להניח שהוא סבל מ"הפרעת אישיות פרנואידית". מצבו הדרדר במרוצת הזמן. ההתקפים החוזרים ונשנים הביאו את הפרנויה לעוצמה בפגיעה פסיכוטית קשה. בסוף דרכו זה גרם לאובדן השיפוט ופגיעה קשה בביקורת המציאות ובתבונה. לפעמים נוספו תופעות של מצבים דיכאוניים שהחמירו את המצב.

מתוך: הורדוס, אריה כשר ואליעזר ויצטום, הוצ. כתר, 2007.

יאסר ערפאת

ערפאת רגיש מאוד למקומו בהיסטוריה. הוא מעוניין להיזכר כאבי המהפכה הפלשתינית, כמייסד המדינה הפלשתינית וכמנהיג הערבי שהחזיר את המקומות הקדושים בירושלים לחיק האומה הערבית. מבין ציוני הדרך הפסיכולוגים, שעיצבו את אישיותו והשקפת עולמו של ערפאת, בולטת יתמותו בגיל צעיר מאוד (3-4) מאם, והרחקתו מבית האב בקהיר (בגיל ארבע לערך) לבית הדוד בירושלים, שבשלטון ירדן באותם ימים. אירוע זה גרם ככל הנראה, לחסך הורי, כך שמגיל צעיר היה עליו ללמוד להסתדר לבד. אירועים אלה תרמו לפיתוח תגובה קיצונית של הכחשת רגשות ולימדו אותו, כי הוא יכול לסמוך רק על עצמו, וכי עליו להיות טוב מאחרים, כדי לשרוד. ערפאת חי מגיל צעיר בתחושה שנבגד ברמה האישית וברמה הלאומית (בגידת מדינות ערב והעולם בפלשתינים, לפי ראייתו). מכאן מבטא ערפאת גם תחושה חזקה של היות הפלשתינים קורבן, שעל העולם להבין אותו ולפצות אותו.

מתוך: יאסר ערפאת: דיוקן פסיכולוגי וניתוח אסטרטגי, שאול קמחי, המרכז הבינתחומי, 2001.